

19.11.2021

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta (HE 164/2021 vp)

Esitykseen sisältyvät ehdotukset kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentista sekä valtionosuuteen tehtävistä määräaikaista vähennyksistä ja lisäyksistä vuodelle 2022. Esitykseen sisältyy lisäksi eräitä muita teknisluonteisia muutosehdotuksia. Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2022 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2022.

Valtionosuusprosentti vuonna 2022

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosenttia alennettaisiin 2,08 prosenttiyksiköllä. Valtionosuus olisi vuoden 2022 alusta 23,59 prosenttia ja kuntien omarahoitusosuus olisi 76,41 prosenttia.

Valtionosuusprosentin muutoksessa on huomioitu seuraavat tekijät:

- Kuntien uudet ja laajenevat tehtävät (+116 milj. €)
- Erillinen valtionosuuskorotus (+245,7 milj. €)
- Vuoden 2022 kustannustenjaon tarkistuksen neutralisointi (-563,5 milj. €)
- Vuosien 2016, 2018 ja 2019 indeksikorotuksiin liittyvien vähennysten muuttaminen pysyviksi (-168,5 milj. €)
- Kilpailukyky sopimukseen liittyvän vähennyksen muuttaminen pysyväksi (-233,6 milj. €)

Valtionosuusprosentissa uusina ja laajenevina tehtävinä on huomioitu:

- vanhuspalvelulain mukainen hoivahenkilöstön vähimmäismitoitus (43,7 miljoonaa euroa)
- sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain uudistus (28 miljoonaa euroa)
- lastensuojelun jälkihuolto (12 miljoonaa euroa)
- seulontaohjelman laajennus (10 miljoonaa euroa)
- oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistaminen (8,4 miljoonaa euroa)
- varhaiskasvatuksen tuki (6,25 miljoonaa euroa)
- lastensuojelun vähimmäishenkilöstömitoitus (4,8 miljoonaa euroa)
- oppivelvollisuuden laajentaminen (2,8 miljoonaa euroa)

- kuntoutustarpeen arviointia koskeva sairausvakuutuslain muutos (1 miljoona euroa)
- Lisäksi tehtävämuutosten yhteydessä otetaan huomioon siirto Valtiokonttorille kuntien automaattisen talousraportoinnin ylläpitokustannuksiin (0,15 miljoonaa euroa)

Valtionosuusprosentin alentaminen vähentäisi valtionosuuksia vuodelle 2022 noin 604 miljoonaa euroa. Valtionosuusprosentin alentaminen ei kuitenkaan tosiasiallisesti pienennä valtionosuuksia nykyiseen tasoon nähden, sillä valtionosuusprosentin alentamisessa on kyse yhtäältä kuntien ja valtion välisen vuoden 2022 kustannustenjaon tarkistuksen neutralisoinnista sekä toisaalta eräiden vähennysten muuttamisesta määräaikaaisista vähennyksistä pysyviksi vähennyksiksi. Kilpailukykysovimukseen liittyvää vähennystä ei tosin vuonna 2021 ole tehty kuntien tukemiseksi koronavirusepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta. Kokonaisuudessaan peruspalvelujen valtionosuudet olisivat vuonna 2022 yhteensä 7 971 500 000 euroa, mikä on noin 300 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2021 varsinaisessa talousarviossa.

Määräaikaaiset vähennykset ja lisäykset vuonna 2022

Valtionosuudesta tehtäisiin nykyistä vastaavat pitkäaikaistyöttömien eläketuen menojen vähennykseen (yhteensä 7,0 miljoonaa euroa), lääkintä- ja lääkärihelikopteritoiminnan rahoittamiseen (yhteensä 22,5 miljoonaa euroa) ja kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmän toteuttamiseen (yhteensä 10,0 miljoonaa euroa) liittyvät vähennykset.

Valtionosuuksiin lisättäisiin yhteensä 2 miljoonaa euroa liittyen kuntien velvollisuuteen osallistua sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmisteluun.

Peruspalvelujen valtionosuuksiin ei vuonna 2022 enää tehtäisi määräaikaaisia lisäyksiä koronavirusepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten johdosta, kuten vuosina 2020 ja 2021.

Muut muutosehdotukset

Kotikuntakorvauksen maksuvelvollisuuden määräytymispäivää ehdotetaan muutettavan. Vuoden lopun (31.12.) sijasta tarkastelupäivänä käytettäisiin jatkossa joulukuun 15. päivää. Nykyinen 31.12. ei tietojärjestelmien kirjauskäytäntöjen vuoksi anna täydellistä kuvaa niistä oppilaista, joista kotikuntakorvaus tulisi maksettavaksi. Muuttamalla tarkastelupäivän joulukuun 15 päivälle voidaan varmistaa, että Opetushallituksen Koski-tietovarannosta tehtävä tietopojointi antaa asianmukaiset tiedot kotikuntakorvausten maksatusta varten. Kotikuntakorvauksen maksuvelvollisuuteen tai kotikuntakorvausjärjestelmään muutoin ei ehdoteta muutoksia.

Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen osalta lakiin ehdotetaan lisättävän tarkistuksen laskentatapaa täsmentävä säännös. Vuoden 2022 kustannustenjaon tarkistuksessa tarkastellaan poikkileikkausvuoden 2019 laskennallisten ja toteutuneiden kustannusten erotusta.

Esityksessä ehdotetaan, että valtionosuuspäätökset voitaisiin suoraan lain nojalla antaa kunnille tiedoksi sähköisesti. Näin sujuvoitettaisiin päätösten tiedoksiantoprosessia ja vähennettäisiin tähän liittyvää työmäärää.

Lisäksi lain oikaisumenettelyä koskeva säännös muutettaisiin vastaamaan uuden, 1.1.2023 voimaan tulevan valtionosuuslain vastaavaa säännöstä. Voimassa olevan lain oikaisumenettelysäännös on harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen osalta virheellinen.

Neuvotteleva virkamies

Matti Sillanmäki